

Секція 2

ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАСАДИ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ

УДК 351.74

Олександр Степанович АНДРОЩУК,

доктор технічних наук, професор,

начальник докторантури – головний науковий співробітник

Національної академії Державної прикордонної служби України;

Олег Борисович ФАРІОН,

кандидат військових наук, доцент,

професор кафедри управління оперативно-розшуковою діяльністю

факультету правоохоронної діяльності

Національної академії Державної прикордонної служби України

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВИХ ПІДРОЗДІЛІВ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ ЧЕРЕЗ УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИЧНОГО ІНСТРУМЕНТАРІЮ КОНФІДЕНЦІЙНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

У процесі виконання завдань з охорони державного кордону оперативно-розшукові підрозділи Державної прикордонної служби (далі – ДПС) України у межах наданих законодавством повноважень вживають необхідних оперативно-розшукових заходів щодо попередження, своєчасного виявлення та припинення злочинів, викриття причин та умов, які сприяють вчиненню злочинів, здійснюють профілактику правопорушень та виконують заходи в інтересах кримінального провадження. Для забезпечення організації та проведення зазначених заходів отримується інформація про: злочини, що готуються; осіб, які готують вчинення злочину; осіб, які переховуються від органів досудового розслідування, слідчого судді, суду або ухиляються від відбування кримінального покарання; осіб безвісно відсутніх; розвідувально-підривну діяльність спецслужб іноземних держав, організацій та окремих осіб проти України та іншу інформацію [1]. Отримання такого роду інформації здійснюється із використанням можливостей різних джерел інформації, серед яких конфіденти є одними з найбільш ефективних джерел надходження достовірної інформації. До зазначеної категорії осіб відносяться повнолітні дієздатні особи, які на засадах добровільності та конспіративності залучаються до негласних слідчих (розшукових) дій або надають інформацію, що використовується для вирішення завдань кримінального провадження [2]. Негласна співпраця з особами, які є конфідентами є складною, різнобічною формою діяльності у сфері протидії злочинності, зміст якої становлять дії та заходи, спрямовані на створення умов, надання допомоги у виконанні завдань боротьби зі злочинністю, забезпечення ефективності роботи негласного апарату та використання отриманих від нього відомостей у правоохоронній діяльності, а також дотримання законності та забезпечення безпеки осіб, які залучаються до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності [3].

Порядок та тактика встановлення конфіденційного співробітництва визначаються законодавством України в сфері оперативно-розшукової діяльності та кримінального провадження [4].

Конфіденційне співробітництво у кримінальному провадженні здійснюється за наступними формами: використання інформації, отриманої під час такого співробітництва; залучення осіб, які співпрацюють на засадах конфіденційності до проведення негласних слідчих (розшукових) дій (контрольована й оперативна закупка; виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації; створення й використання спеціально утворених підприємств, установ організацій;

обстеження публічно недоступних місць житла чи іншого володіння особи; негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження [4]).

Конфіденційне співробітництво є одним із важливих інструментів інформаційно-аналітичної діяльності (далі – ІАД) оперативно-розшукових (далі – оперативних) підрозділів ДПС України.

В процесі ІАД оперативних підрозділів ДПС України виконується низка задач (заходів) щодо отримання, опрацювання, накопичення, збереження, захисту, пошуку, перетворення і поширення інформації; формування інформаційних ресурсів і надання даних споживачам інформації для використання в повсякденній діяльності; вироблення прогнозів розвитку обстановки на державному кордоні; обґрунтування найбільш доцільних варіантів управлінських рішень; визначенні стратегії і тактики діяльності оперативних підрозділів, оцінювання адекватності їх дій особливостям обстановки, що склалась на ділянці відповідальності.

Результатом ІАД оперативних підрозділів ДПС України є: створення необхідних умов для стійкої поінформованості оперуповноважених про ознаки злочинності та скоєні злочини на ділянці відповідальності; підтримання належного рівня взаємодії з іншими правоохоронними органами та взаємодіючими структурами; своєчасне реагування та вжиття профілактичних заходів з протидії кримінальним правопорушенням; отримання відомостей про події на державному кордоні, у яких убачаються ознаки протиправної діяльності; належний рівень контролю за службовою діяльністю підпорядкованих підрозділів.

На основі дослідження ІАД оперативних підрозділів ДПС України з урахуванням сучасних умов і факторів [5], які впливають на стан прикордонної безпеки, встановлено необхідність розвитку зазначеної діяльності. Одним із напрямків розвитку ІАД є удосконалення методичного інструментарію конфіденційного співробітництва.

В ході аналізу діяльності оперативних підрозділів ДПС України щодо протидії злочинності вибрано низку показників та обґрунтовано критерії оцінювання ефективності здійснення конфіденційного співробітництва під час проведення оперативно-розшукової діяльності та негласних слідчих (розшукових) дій.

Подальше дослідження дозволило розробити метод формування системи конфіденційного співробітництва. Зазначений метод описується систематизованою сукупністю прийомів і способів оцінки стану конфіденційного співробітництва та розподілу (розстановки) конфідентів на ділянці відповідальності оперативного підрозділу для формування системи конфіденційного співробітництва за критеріями оптимальної ефективності.

Розроблений методичний інструментарій конфіденційного співробітництва є новим напрямком теорії наукових досліджень розвитку інформаційно-аналітичної діяльності оперативно-розшукових підрозділів ДПС України.

Застосування запропонованого методу в практичній діяльності оперативних підрозділів ДПС України надає нові можливості їх керівному складу щодо оцінки результативності наявного конфіденційного співробітництва, внесення коректив у розподіл (придбання) конфідентів на ділянці відповідальності та вжиття заходів щодо удосконалення інформаційно-аналітичної діяльності.

Список бібліографічних посилань

1. Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 18.02.1992 № 2135-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 29.10.2018).

2. Тагієв С. Р., Гекова Ю. І. Особливості використання інформації, отриманої внаслідок конфіденційного співробітництва, під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави* : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листоп. 2016 р.). Харків, 2016. С. 360–363.

3. Корчовий М., Ольшевський К. Проблеми правовідносин у процесі конфіденційного співробітництва оперативних підрозділів ОВС з громадянами. *Вісник Академії управління МВС*. Київ, 2008. № 1–2. С. 66–73.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. комент. / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. Київ : Юстініан, 2012. 1224 с.

5. Цевельов О. Є. Умови та фактори, що впливають на стан безпеки державного кордону України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2016. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1072> (дата звернення: 30.10.2018).

Одержано 30.10.2018